

FONDY EU PRO ROZVOJ ZEMĚDĚLSTVÍ A VENKOVA

EU FUNDS FOR AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT

Michal Otmar

Anotace:

Česká republika vstoupila na začátku května 2004 do Evropské Unie a stala se tak součástí společných politik, které nás zavazují k mnoha povinnostem, ale také nám umožňují využívat řadu jejich výhod. Jednou z nejvýznamnějších výhod v rámci agrárního sektoru je především možnost čerpání finančních prostředků z fondů EU a využití těchto prostředků pro rozvoj zemědělství a venkova.

Klíčová slova:

Fondy EU, Operační program RVMZ, Horizontální plán rozvoje venkova, Finanční prostředky.

Abstract:

The Czech Republic entered into The European Union at the beginning of May 2004 and became a part of her Common policies, which oblige us to many duties, but also they enable to utilize many their benefits. One of the most considerable benefits in terms of Agrarian sector is mainly possibility to draw financial resources from EU funds and to utilize these resources for the agricultural and rural development.

Key words:

EU Funds, Operational Program, Horizontal Rural Development Plan, Financial resources.

ÚVOD

Agrární sektor České republiky prošel od počátku 90. let sérií dramatických změn, které ovlivnily nejen jeho postavení v rámci národního hospodářství, ale měly dopady na jeho konečné postavení při vyjednání vstupních podmínek do EU a samozřejmě na potenciální pozici celého českého agrárního sektoru na společném evropském trhu

Nezbytným nástrojem udržení a růstu konkurenceschopnosti českého zemědělství jsou možnosti čerpání finančních zdrojů EU. V rámci agrárního sektoru je samozřejmě zásadní otázka přímých plateb – tedy finančních prostředků které jsou poskytovány plošně všem zemědělcům podle obhospodařované plochy. Velký význam pro zachování konkurenceschopnosti českého agrárního sektoru (podniků, které jej reprezentují) představuje i využití prostředků v rámci strukturálních fondů EU. Vedle finančních prostředků čerpaných v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP), který ovšem rovněž jako přímé platby spadá do garanční sekce EAGGF, jsou k dispozici prostředky v rámci orientační „strukturální“ sekce EAGGF, které budou do agrárního sektoru plynout prostřednictvím programového nástroje – Operačního programu rozvoje venkova a multifunkční zemědělství (OPRVMZ). Spolufinancování projektů realizovaných v rámci OPRVMZ bude hrazeno konkrétně z orientační sekce EAGGF a z prostředků Finančního nástroje pro usměrňování rybolovu (FIFG). Celý článek se zaměřuje na využití strukturálních fondů v rámci operačního programu zemědělství, především pak na analýzu průběhu jednotlivých kol příjmů žádostí pro jednotlivá opatření, která byla doposud vyhlášena.

CÍL A METODIKA

- Seznámení s problematikou strukturálních fondů a operačního programu „zemědělství“.
- Aktuální podrobná analýza průběhu jednotlivých doposud vyhlášených kol příjmů žádostí v ČR.

Podstatou tohoto článku byla především sumarizace podkladových údajů a dat. Shromažďování konkrétních dat (z internetu a pomocí osobních konzultací s odborníky na dané téma jak z ministerstva zemědělství, tak i ze státního zemědělského intervenčního fondu) bylo asi největším problémem pro zpracování daného článku. Jelikož administrace a hodnocení jednotlivých vyhlášených kol pro předkládání projektů může trvat až čtyři měsíce a během této doby nejsou data o projektech zveřejňována, bylo a je velmi obtížné jakákoliv data získat a ve většině případů se musí čekat až na oficiální výsledky. Získané informace se staly základem pro podrobnou analýzu o průběhu čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů v rámci operačního programu „zemědělství“ v České republice. Veškeré údaje byly propočítávány v programu Excel. Nutno ale dodat, že uběhlo zatím jen velmi málo času od vstupu obou států do EU k tomu, aby daná analýza mohla vyjadřovat míru využití finančních prostředků ze SF pro rozvoj zemědělství a venkova.

VÝSLEDKY

STRUKTURÁLNÍ FONDY EU A OPERAČNÍ PROGRAM RVMZ V ČR

Strukturální fondy (SF) jsou hlavním finančním nástrojem regionální a strukturální politiky EU. Regionální politika (oficiálně politika ekonomické a sociální soudržnosti) je součástí evropského integračního procesu, který klade důraz na dosažení srovnatelné hospodářské úrovně všech členských států a regionů.

Pro financování rozvoje venkova ze strukturálních fondů EU jsou relevantní všechny čtyři fondy:

- **Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)** - všeobecně podporuje místní rozvoj, zejména spolufinancuje investice do místní infrastruktury, do vzdělání a sociálního začlenění znevýhodněných skupin obyvatel, rozvoj malého a středního podnikání, cestovního ruchu a investice zaměřené na životní prostředí, to vše v místním nebo regionálním měřítku;
- **Evropský zemědělský orientační a záruční fond (EAGGF), sekce orientační** - podporuje zejména mladé farmáře, diverzifikaci výdělečných aktivit na venkově, změnu orientace a podporu kvality zemědělské produkce, rozvoj venkovské infrastruktury a cestovního ruchu, prevenci přírodních kalamit, ochranu venkovského kulturního dědictví, rozvoj a využití lesů;
- **Evropský sociální fond (ESF)** - spolufinancuje aktivity ke snižování dlouhodobé nezaměstnanosti, integraci mladých lidí a dalších osob znevýhodněných na trhu práce, podporuje rovné příležitosti na trhu práce a adaptaci pracovníků, spolufinancuje systém vzdělávání a další kvalifikace;
- **Finanční nástroj pro usměrňování rybolovu (FIFG)** - podporuje mimo jiné rozvoj chovu ryb, výrobu a obchod s rybími produkty.

Zpracovaný článek je zaměřen na čerpání finančních prostředků v rámci **Operačního programu „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství**. Podpory poskytované pro OP budou čerpány z orientační sekce EAGGF a z fondu na podporu rybolovu. Operační program se zaměřuje na naplňování následujících priorit:

- I. Podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesnímu hospodářství.
- II. Rozvoj venkova, rybářství a odborné vzdělávání.
- III. Technická pomoc.

PŘUBĚH JEDNOTLIVÝCH KOL PŘÍJMU ŽÁDOSTÍ V ČR

Jak již bylo napsáno v předchozí části článku od 1. května loňského roku se stal agrární sektor součástí společné zemědělské politiky EU a naši zemědělci tak mohli začít žádat o finanční podpory na jednotlivá opatření v rámci priorit operačního programu.

Do doby psaní tohoto článku byla vyhlášena celkem čtyři kola pro příjem žádostí. První tři kola příjmů se konala již v roce 2004 a v rámci nich byla zahrnuta všechna opatření operačního programu. Čtvrté kolo vyhlášené začátkem roku 2005 se zaměřovalo již podruhé na opatření 1.1.1.e - Investice do zemědělského majetku a podpora mladým začínajícím zemědělcům (inv.záměr e). Jednotlivá kola jsou podrobně aktuálně analyzována v následujícím textu.

1. První kolo příjmu žádostí

První kolo příjmu žádostí bylo vyhlášeno ministrem zemědělství od 31.5. do 25.6. 2004 a to v rámci opatření 1.1.1 e - Investice do zemědělského majetku a podpora mladým začínajícím zemědělcům (investiční záměr e) a v rámci opatření 2.1.1. – Pozemkové úpravy. V případě opatření 2.1.1 bylo přijato příliš mnoho projektů a s tím byla i spojena vysoká požadovaná finanční částka. I proto byla zvažována varianta spojení roku 2004 s rokem následujícím včetně finančních prostředků, přičemž v roce 2005 nebude vyhlášeno další přijímání projektů na toto opatření. Administrace a schvalování projektů pro pozemkové úpravy z tohoto důvodu trvala déle než se původně předpokládalo a výsledky byly známy až koncem měsíce ledna tohoto roku.

	Zaregistrované žádosti - Investiční záměr a)	Zaregistrované žádosti - Investiční záměr b)	Celkem
Celkem	50	130	180
Celk. požadovaná fin.pomoc	59554546	561203522	620758068

Tab.č. 1: Pozemkové úpravy (Zdroj: SZIF)

Z tabulky vyplývá, že bylo zaregistrováno celkem 180 žádostí v rámci opatření Pozemkové úpravy. Později bylo 15 projektů vyřazeno. Celková finanční částka všech 165 schválených žádostí se pohybuje okolo 599 milionů korun.

	Zaregistrované žádosti	Z. ž.po administrativní kontrolu	Schválené žádosti	% vybraných žádostí
Celkem	589	567	186	33%

Tab.č. 2: Počty žádostí, které splnily administrativní kontrolu a z nich schválené žádosti u podopatření 1.1.1. e – Stroje pro zemědělskou výrobu (Zdroj: SZIF)

Z uvedené tabulky č.2 vyplývá struktura podaných žádostí podle jednotlivých regionálních odborů i jejich celkové počty. Z přijatých projektů bylo 22 vyloučeno po administrativní kontrole. Důvodem bylo především nedodržení podmínek pro tvorbu projektů, chybějící dokumenty, jejich součásti a nebo pozdní dodání. Z původních 567 projektů bylo schváleno 186 žádostí, které mohou čerpat prostředky ze SF. Těchto 186 projektů bylo vybráno na základě celkového bodového hodnocení, jehož částí bylo i hodnocení finančního zdraví podniků, které žádost předkládaly. Největší podíl jednotlivých regionálních odborů na celkovém počtu zaregistrovaných žádostí zaujímají odbory Brna a Českých Budějovic a nejmenší podíl zaregistrovaných žádostí na celkovém počtu byl zaznamenán v regionu Ústí nad Labem. Finanční stránka vztahující se ke schváleným projektům je uvedena v následující tabulce 3.

	Zaregistrované žádosti	Schválené žádosti
Počet žádostí	589	186
Požadované finanční prostředky celkem	768 204 824 Kč	272 299 761 Kč
Průměrná požadovaná finanční částka na projekt	1 310 930 Kč	1 463 977 Kč
Průměrné procento požadované finanční podpory	42,13%	41,31%

Tab.č.3: Finanční prostředky a procento požadované finanční podpory (Zdroj: SZIF)

Celkem bude uvolněno přes 272 mil. korun na schválené žádosti. Průměrná finanční částka na jeden projekt činí téměř 1 464 tis. korun. Průměrná výše procenta, ve kterém požadovaly podniky finanční podporu ze strany SF se pohybovala okolo 41,3 procent celkových nákladů.

Největší podíl finančních prostředků ve výši 35% putuje do RO Brno. Naopak nejmenší částka (6%) je přidělena pro RO v Hradci Králové a Opavě. Finanční alokace souvisela především s počtem zaregistrovaných a schválených projektů pro jednotlivé regionální odbory SZIF. V rámci krajů největší finanční částka bude poskytnuta kraji Vysočina ve výši přibližně 72 mil.korun. Nejmenší objem finančních prostředků (zhruba 2 800 tis. korun) připadne na Liberecký kraj. Regionální struktura je obdobná jako jsme ji mohli zaregistrovat již v rámci předvstupní pomoci, především v rámci programu SAPARD. Co se týká struktury výdajů, bude nejvíce prostředků použito na nákup traktorů, strojů pro sklizeň píce a secích strojů. Nejméně z přidělených financí přijde na nákup strojů pro sklizeň chmele, úpravu ovoce a zeleniny, překopávačů kompostu nebo odplevelovačů.

2. Ostatní kola přijímání žádostí

Vzhledem k tomu, že ostatní kola přijímání žádostí byla později než kolo první, jsou nyní v procesu administrace nebo schvalování. Z tohoto důvodu nejsou údaje uvedené v tomto článku kompletní, ale pouze ty, které byly prozatím zveřejněné na internetových stránkách SZIF.

Druhé kolo přijímání žádostí

Přijímání žádostí ve druhém kole probíhalo na RO SZIF ve dnech 19.7. – 31.8.2004 na všechna opatření a podopatření, která nebyla přijímána v rámci prvního kola přijímání žádostí vyjma podopatření 2.1.4. LEADER+.

Opatření podopatření	1.1.1.	1.1.2.	1.2.	1.3.1.	1.3.2.	1.3.3.	1.3.4.	2.1.2.	2.1.3.	2.1.5.	2.3.1.	2.3.2.	2.3.3.	Celk.
Celkem	375	22	59	23	45	0	2	12	79	27	9	22	10	685
Schválené projekty			28						12		8	4	5	
Finanční prostředky			103063472				636911		55052929		16089829	2894404	2638700	

Tab.č. 6: Celkový přehled zaregistrovaných žádostí druhého kola příjmu žádostí (Zdroj: SZIF)

V rámci druhého kola bylo přijato celkem 685 žádostí. Nejvíce žádostí bylo zaregistrováno v RO Brno a České Budějovice. Nejméně žádostí je v RO Ústí nad Labem. V tabulce jsou zobrazeny počty zaregistrovaných a později schválených žádostí pro podopatření OP. Dále jsou zde vyčísleny požadované finanční částky na projekty v rámci jednotlivých podopatření. Jelikož stále probíhá administrace a hodnocení projektů, u některých z nich celková částka nebyla do dnešní doby známa.

Třetí kolo přijímání žádostí

Od 11.10.2004 do 5.11.2004 byly na centrálním pracovišti SZIF v Praze přijímány žádosti o realizaci Strategie v rámci podopatření 2.1.4. Rozvoj venkova (podopatření typu

LEADER+) Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství, investičního záměru a) 1. skupina – realizace Strategie - MAS. Výběr Místních akčních skupin se uskutečňuje pro celé programovací období 2004 – 2006. V této době bylo přijato celkem 30 žádostí, ze kterých bylo později vybráno 10 Strategií Místních akčních skupin pro financování z Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Každá z deseti MAS obdrží pro programovací období 2004-2006 dle vlastního požadavku 150–200 tis.EUR plus bonus počítaný dle počtu obyvatel jejich uchazečského území.

První kolo přijímání žádostí v roce 2005

Zatím poslední vyhlášené kolo přijímání žádostí se uskutečnilo již v roce 2005. Žadatelé předkládali své žádosti od 31. ledna 2005 do 25. února 2005 na všech regionálních odborech Státního zemědělského intervenčního fondu. V tomto kole byly přijímány žádosti o finanční pomoc již podruhé pro podopatření 1.1.1. Investice do zemědělského majetku a podpora mladým začínajícím zemědělcům, konkrétně na investiční záměr e) stroje pro zemědělskou výrobu. Ke dni 25.2.2005 bylo zaregistrováno celkem 455 žádostí, což je o 134 žádostí méně než v kole prvním v roce 2004. Nejvíce žádostí bylo podáno RO Brno a České Budějovice. V současné době probíhá proces schvalování a bodového hodnocení jednotlivých žádostí.

ZÁVĚR

Všechny podniky v České Republice se po našem vstupu do jednoho z největších integračních seskupení EU ocitly ve zcela nových podmínkách tržního hospodářství. S rozšířením jejich možností působení na evropském trhu se zároveň zvýšil i konkurenční tlak na jednotlivé podniky. Samozřejmě součástí celého hospodářství je i agrární sektor. K tomu, aby se zemědělci mohli úspěšně podílet na růstu ekonomické úrovně v ČR bude záležet především na tom, do jaké míry budou schopni zareagovat na nově vzniklé podmínky a možnosti.

Jednou z výhod přistoupení obou států je i možnost finančních podpor ze Strukturálních fondů EU. I přesto, že čeští zemědělci se již před vstupem do EU mohli seznámit s podporami z EU v rámci předstupních fondů (např. SAPARD), vznikly a stále vznikají problémy, především ze strany žadatelů.

Všechny uvedené údaje se týkají programovacího období do roku 2006. V následujícím období od roku 2007 dojde k velkým změnám v rámci celé zemědělské politiky EU. Vzhledem ke stále většímu významu rozvoje venkova dojde ke změně i jejího financování. Fondy EAGGE a FIGF budou nahrazeny jedním společným fondem určeným pro rozvoj venkova. Rozvoj venkova už tedy nebude pouze součástí rozvoje zemědělství, ale naopak zemědělství se stává součástí právě rozvoje venkova.

Literatura

MZe ČR: Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“, MZe, Praha 2003

MMR ČR: Průvodce fondy Evropské Unie, MMR, Praha 2004

www.szif.cz

www.mze.cz

www.mmr.cz

www.strukturalni-fondy.cz

Kontakt:

Ing. Michal OTMAR

KZE, PEF ČZU Praha

Kamýcká 129

165 21 Praha 6 – Suchbátka

email: otmar@pef.czu.cz